

ZEKÂT İBADETİ ÜZERİNE - 2

“İki yüz dirhem olup da üzerinden bir yıl geçmişse, onda beş dirhem (zekât) vardır. Yirmi dinarın olmadıkça senin üzerine altında (zekât olarak) bir şey yoktur. Yirmi dinarın olup da üzerinden bir sene geçerse onda yarım dinar (zekât) vardır. Fazlasının (zekâtı) bu hesaba göredir.”

ZEKÂTA TÂBİ MALLAR

Altın - Gümüş

Altının nisap miktarı 20 dinardır. 1 dinar 4,25 gr olduğuna göre nisap miktarı günümüz ölçüsüne göre 85 gr'dır. Gümüşün nisap miktarı ise 200 dirhemdir. Bir dirhem 2,975, gr'a eşittir. Öyleyse gümüşün nisap miktarı 595 gr olmaktadır. Nisap miktarları konusunda Hz. Peygamber'den şu hadis nakledilmektedir:

“İki yüz dirhem olup da üzerinden bir yıl geçmişse, onda beş dirhem (zekât) vardır. Yirmi dinarın olmadıkça senin üzerine altında (zekât olarak) bir şey yoktur. Yirmi dinarın olup da üzerinden bir sene geçerse onda yarım dinar (zekât) vardır. Fazlasının (zekâtı) bu hesaba göredir.”¹

Bu miktardaki altın veya gümüşe sahip olan kişinin %2,5 oranında zekât vermesi gerekmektedir. Mesela 30 dinar altını olan kişi 0,75 dinar zekât verirken; 300 dirhem gümüşe sahip olan kişi 7,5 dirhem gümüş zekât vermektedir.

Kâğıt Para Ve Çek

85 gr altın değerindeki nakit para ve çekte sahip olan kimse %2,5 oranında zekât ayırır. Kâğıt para ve çekin nisap miktarının altınla aynı olmasının sebebi bunların para piyasasında karşılığının altın olmasından kaynaklanmaktadır.

Ziyinet Eşyaları

Elmas, zümrüt, yakut, inci, zebercet, mercan gibi kıymetli taşlardan yapılan ziynet eşyalarına zekât düşmektedir. Fakat bu tür mücevherler ticaret malı olarak kullanıldığında bunların zekâtını vermek gerekir. Altın ve gümüşten yapılan ziynet eşyalarına gelince; bunların nisap miktarları altında 85 gr, gümüşte 595 gr; zekât miktarları ise aynı şekilde %2,5'tir. Düğünden önce erkek tarafının kız için aldıkları takılarda da durum bu şekildedir. Hz. Peygamber zamanında bir kadın kızı ile birlikte Hz. Peygamber'e gelir. Kızın kolunda kalın iki bilezik vardır. Bunun üzerine Hz. Peygamber kadına; *“Bunun zekâtını veriyor musunuz?”* diye sorar. Kadının *“Hayır”* cevabı üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurur: *“Kıyamet gününde Allah'ın onların yerine sana ateşten iki bilezik taktırması hoşuna gider mi?”* Bunun üzerine kadın bu iki bileziği çıkarıp Hz. Peygamber'e uzatarak; *“İkisi de Allah Azze ve Celle ve onun Rasulüne aittir”* demiştir.² Bir diğer hadis ise Ümmü Seleme'den rivayet edilmiştir. Rivayete göre Ümmü Seleme altından işlenmiş bir ziynet takınmış ve Hz. Peygamber'e: *“Bu kenz midir?”* diyerek kendisinin **Altını ve gümüşü biriktirip bunları Allah yolunda sarf etmeyenlere elem verici bir azabı müjdele!**³ ayetinin hükmüne dâhil olup olmadığını sormuştur. Bunun üzerine Hz. Peygamber: *“Bir şey zekâtı verilecek miktara ulaşır zekâtı da verilirse, kenz değildir.”* buyurmuştur.

Bu iki hadisten de anlaşılacağı üzere altın ve gümüşten yapılan ziynet eşyalarının nisap miktarına ulaştığında

zekât gerekmektedir. Zekâtı verilen mallar ise gerek hadiste geçen gerek de ayette geçen tehditten sahibini kurtarmakta ve malı temizlemektedir.

Ticaret Mallarının Zekâtı

Ticaret mallarının değeri nisap miktarına ulaştığında ve üzerinden de bir yıl geçtiğinde bunlara zekât farz olur. Günümüzde gümüşün çok fazla değer kaybettiği, altınınsa değerini koruduğu göz önünde bulundurulduğunda, ticaret mallarının nisap miktarında altının nisap miktarı esas alınmaktadır. Bununla birlikte ticarete asıl sermaye paradır. Paranın aslı ise altındır. Ticaret mallarının, zekâtının verileceği günde piyasa değeri hesaplanıp kıymeti en az 85gr altının değerine eşit olduğunda nisap miktarına ulaşmış olur ve zekâtı %2,5 hesabıyla verilir.

Hayvanlar

Burada hayvanların zekâtı hakkında, Hz. Peygamber'in kaleme aldirdığı fakat vefatı sebebiyle gerekli yerlere gönderemediği fermanın zikredilmesi ile yetinilmiştir. Salim b. Abdullah b. Ömer'in (v. 106/725) babasından rivayetle aktardığı bu ferman, Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer tarafından uygulamaya konmuştur. Bu fermana göre deve ve koyunların zekâtı şöyledir:

-Develerde

5-9 Deve için 1 koyun

10-14 Deve için 2 koyun

15-19 Deve için 3 Koyun

20-24 Deve için 4 Koyun

25-35 Deve için İki Yaşında 1 Dişi Deve

36-45 Deve için Üç Yaşında 1 Dişi Deve

46-60 Deve için Dört Yaşında 1 Dişi Deve

61-75 Deve için Beş Yaşında 1 Dişi Deve

76-90 Deve için Üç Yaşında 2 Dişi Deve

91-120 Deve için Dört Yaşında İki 2 Dişi Deve

Şayet develerin sayısı 120'yi geçiyorsa sonraki her elli deve için bir hıkk, her kırk deve için bir bintilebun zekât olarak verilir.

-Koyunlarda

40-120 koyun için 1 koyun

121-200 koyun için 2 koyun

201-300 koyun için 3 koyun

Eğer koyunların sayısı 300'den fazla ise sonraki her 100 koyun için 1 koyun zekât gerekir.⁴ Keçi ise hükmü koyun gibi olduğundan şart, nisap ve miktarında koyunun hükmüne tabidir. İnsanların zekât sorumluluğundan kurtulmak için sürülerini dağıtması ya da zekât miktarını azaltmak için dağınık sürüleri bir araya getirmeleri caiz değildir.

-Sığırlarda

30 sığır için 1 tebi' ya da tebi'a (dana ya da düve)

40 sığır için 1 müsinne (2 yaşını bitirip 3 yaşına giren dişi sığır)⁵

Hayvanların zekâtının verilebilmesi için yukarıda zikredilen nisap miktarlarına ulaşmış olmasının yanı sıra saine yani yılın çoğunu yaylakta otlayarak geçirmiş olması gerekmektedir.⁶ Bunların yanı sıra kişinin toprak sürmede kullandığı hayvanı, zekâta tâbi değildir.⁷

-Diğer Hayvanların Zekâtı

Yukarıda zikredilen hayvanların dışında kalan at, eşek, katır gibi hayvanlar zekâta tabî değildir. Fakat bu hayvanlar ticaret malı olarak kullanılıyorsa değeri hesaplanarak %2,5 oranında zekâta tabi olurlar. Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır;

وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْحَمِيرِ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

Allah sizin için atları, katırları ve merkepleri binek ve ziyaret olarak yarattı. O sizin bilmediğiniz daha nice şeyleri yarattı.⁸

Bu ayet doğrultusunda düşünüldüğünde binek ve ziyaret için yaratılan bir şey kullanılmak üzere yaratılmış olmaktadır. Kullanılan bir şey ise zekâta tabî değildir.

Hayvanların zekâtı konusundaki bir diğer önemli husus hayvanların zekâtının altın-gümüş ve nakit para gibi menkul kıymetlerin zekâtından farklılık arz etmesidir. Şöyle ki menkul kıymetlerin zekâtında miktar ne kadar fazla olursa olsun zekât ölçüsü değişmez ve kırkta birdir. Yani bu mallar ne kadar fazla olursa zekât da o oranda artar. Fakat hayvanların sayısı ne kadar artarsa zekât ölçüsü bir yerden sonra azalır. Bu durum hayvancılığa yapılan bir teşviiktir.

Altın-gümüş ve nakit para gibi menkul kıymetlerin zekâtındaki bu durum, bunları alışveriş, ticaret, sanayi, ziraat ve başka alanlarda piyasadaki sıcak para akışını sağlayarak ekonomik canlılığa katkı sağlmasına bir teşviiktir. Çünkü yastık altındaki altın ve gümüşün, piya-

saya sürülmeyen paranın toplumsal hayata ve toplum ekonomisine hiçbir katkısı yoktur. Aynı şekilde hayvanların zekâtındaki durumda da hayvancılığın getirdiği zorluklara karşı gösterilen bir müsamaha vardır. Malumdur ki hayvanların sayısı arttıkça onların bakımı ve ihtiyaçları arttığı gibi bunlardan elde edilen ürün de artmaktadır. Böylece hayvancılıkla uğraşan kimse, hem işinin getirdiği külfetlere katlanmakta hem de elde ettiği ürünleri satmak zorundadır. İslâm dini, tüm bunları ve hayvancılığın piyasaya getirdiği canlılığı göz önünde bulundurarak hayvanların zekâtında bir kolaylığa gitmiştir.

Toprak Mahsülleri

Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak size yerden çıkardıklarımızdan infak edin. Size verildiğinde gözünüzü kapatmadan almayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın. Bilin ki Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur, O övülmeye layık olandır.⁹

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوسَاتٍ وَغَيْرِ مَعْرُوسَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكْلُهُ وَالرَّيْثُونَ وَالرَّمَانَ مِثْلَهَا وَغَيْرَ مِثْلَهَا كُلُّوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

O ki çardaklı çardaksız bahçeleri, tatları birbirinden farklı hurma ve ekinleri, zeytin ve narı, benzer veya benzemez biçimde yaratan O'dur. Her biri meyve verdiği zaman meyvesinden yiyin. Hasat günü geldiğinde bunların hakkını verin. Fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez.¹⁰

Bu ayetlere göre tüm ziraî mahsuller ve meyveler zekâta tabîdir. Bunların nisap miktarı beş vesk yani 672 kg'dır. Nisap miktarına ulaşan mahsullerin zekâtının verilmesi farzdır. Nisap miktarına ulaşmayanlar ise zekâta tabî değildir. Toprak mahsullerinin zekât miktarı diğer malların zekât miktarına benzememektedir. Cabir b. Abdullah'ın (v. 78/697) rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber: "Nehirlerle pınarların suladığı mahsullerde oşur, kova ile sulananlarda yarım oşur vardır." ¹¹ buyurmuştur. Buna göre nehir ya da yağ-

Yastık altındaki altın ve gümüşün, piyasaya sürülmeyen paranın toplumsal hayata ve toplum ekonomisine hiçbir katkısı yoktur.

mur suyu ile sulanan toprağın mahsulüne oşur yani 1/10 oranında zekât verilirken kuyu suyu gibi insan emeği ile sulanan toprak mahsulüne yarım oşur yani 1/20 oranından zekât vermek gerekmektedir.

Madenler

-Rikazın Zekâti

Kâfirler tarafından eski devirlerde yer altına gömülen, bu yer fethedildikten daha sonra Müslümanlar tarafından bulunan her türlü define ve hazineye rikaz denilmektedir. Rikazın miktarı ne olursa olsun nisap miktarı aranmaz azında da çoğunda da zekât vermek gerekir. Hz. Peygamber rikazın zekât ölçüsü hakkında; *"Rikazda beşte bir nisbetinde zekât vardır."*¹² buyurmuştur.

-Madenlerin Zekâti

Madenler, tabi yer altı kaynakları olup üçe ayrılır:

1. Altın, gümüş, demir, bakır, alüminyum gibi ateşte eriyebilen katı maddeler
2. Yakut, elmas, yeşim taşı, sürme, tuz, kireç, granit gibi eritmeye elverişli olmayan maddeler
3. Petrol, doğalgaz, civa gibi sıvı olan maddeler

Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ

Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak size yerden çıkardıklarımızdan infak edin.¹³

Yukarıda zikredilen madenler Allah Teâlâ'nın bizler için yer altından çıkardığı zenginliklerdir. Böylece zikredilen ayetin kapsamına giren madenler zekâta tabidir.

Allah Teâlâ **Onların mallarında belirli bir hak vardır.**¹⁴ **Onların mallarından bir sadaka al bununla onları arındırırsın ve yükseltirsin**¹⁵ buyurmaktadır. Yeraltı kaynaklarından olan madenler de mal kapsamındadır. Onlar da *malum bir hak* yani zekât vardır. Maden, altın veya gümüş ise yukarıda belirtildiği gibi nisap miktarına ulaştığında %2,5 oranında zekât verilir. Bunların dışında herhangi bir şey ise de değeri hesaplanarak altın veya gümüşün nisap miktarı ve zekât oranına tabidir. Bu tür madenlerin zekâti, onların bulunmasıyla birlikte verilir. Yani zekâtı-

nın verilmesi için üzerinden bir yıl geçmesi beklenmez. Madenin zekâtı verildikten sonra elde edilen para eğer nisap miktarına ulaşmışsa üzerinden bir yıl geçtikten sonra %2,5 oranında zekâtı yine verilir.

ZEKÂT VERİLECEK KİMSELER

Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَّاتِ الْقُلُوبِ فِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ¹⁶

Zekât ancak fakirlere, miskinlere, zekât memurlarına, müellefe-i kulûb'a verilir. Yine köleleri azad etmek, borçluyu borcundan kurtarmak, Allah'ın yolu ve yolda kalmışlar için sarf edilir. Bu Allah tarafından farz kılınmıştır. Allah hakkıyla bilen ve hikmet sahibidir.¹⁷

Ayette zekât verilecek kişiler ve sarf yerleri zikredilmiştir. Onlar aşağıda ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

Fakirler

Malı, kendisine ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek miktarda olmayan kişidir. Zekât gerektirecek kadar mala sahip olsa da bu kimse yine fakir sayılır.

Miskin

Kendi ihtiyaçlarına yetecek kadar malı olmayan, başkaları tarafından fark edilmediği ve kendisi de iffetinden dolayı istemediği için sadaka da alamayan kimsedir.

Zekât Memurları

Zengin olsun fakir olsun devlet tarafından zekât toplamakla görevlendirilen memurlara zekât verilir. Aynı şekilde onlara zekâttan maaş verilir.

Müellef-i Kulûb

Kalpleri İslâm'a ısındırılmak istenen kimselere zekât verilir. Yani İslâm'a yeni girmiş, kavmi içinde muteber bir kimseye, hem kendisinin İslâm'da sebat etmesi hem de kavmini İslâm'a davet etmesi amaçları güdülerken zekât verilebilir. Aynı şekilde ihtida etmesi umulan gayr-ı Müslimlere de devlet tarafından zekât gelirinden bir fon ayrılarak onlara zekât verilebilir.

Köleler

Birini kölelikten veya esirlikten kurtarmak için zekâttan bir pay ayrılarak bu yolda sarf edilebilir.

Borçlular

Şeriatta günah kapsamına girmeyen herhangi bir nedenden dolayı borca giren kimsenin borcunun ödenmesi için zekâttan bir fon ayrılarak onun için harcanabilir.

Allah Yolunda

Allah'ın rızası gözetilerek yapılan her türlü hayırlı işe sarf edilmek amacıyla zekâttan bir pay ayrılabilir.

İbnü's-sebil

Zekât verilecek kimseler içinde en son sırada yer alan İbnü's-sebil, kendi vatanında zengin olsa bile sefere çıktığı yerde ya da yolda muhtaç hale gelen kimseler ve zor durumda kalan, fakir yolculardır. Bu durumda olan kimselerin ihtiyaçları için zekâttan bir fon ayrılabilir ve zekât bu yolda harcanabilir.

ZEKÂTA DAİR DİĞER MESELELER

Malda Zekâttan Başka Da Hak Var

Para ve ticaret mallarında zekâttan başka da haklar vardır. Bu sebeple ekonomik durumu iyi olan Müslümanların muhtaç kimselere ve sosyal yardımlaşma adıyla yapılan tüm hayır işlerine katkı sağlamaları gerekir. Kur'an'da

Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık Allah yolunda sarf edenler Rablerinin huzurunda mükâfatını alır. Onlara korku yoktur, onlar üzüntü de çekmezler.¹⁸

Onlar rablerinin rızasını gözeterek sabreden, namazı dosdoğru kılan, verdiğimiz rızıklardan Allah yolunda gizli ve açık biçimde sarf eden, kötülüğü iyilikle def eden kimselerdir. İşte bu kimseler dünya yurdunun güzel sonucuna ulaşacak olanlardır.¹⁹

"Kim zerre kadar iyilik yaparsa onu görür. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür."²⁰ buyrulmuştur.

Yetimin Zekâti

Yetim çocuğun nisap miktarına ulaşan meblağda bir malı varsa velisi, onun için bu maldan zekâti ayırır ve gerekli yerlere verir. Hz. Peygamber bir hutbesinde bu konuya şöyle değinmektedir: *"Dikkat edin! Kim malı olan bir yetimin velisi olursa o malı ticarete değerlendirsün ve o malı, zekâtın yiyip tüketmesine terk etmesin."*²¹

Borçlunun Zekâti

Borçlu kişinin elinde nisap miktarına ulaşan malı varsa, bu maldan borca yetecek kadar olan parayı çıkartır. Kalan miktar hala nisap miktarına ulaşıyorsa, malın zekâti ayrılır ve gerekli yerlere verilir. Şayet kalan mal nisap miktarına ulaşmıyorsa, borçlu kişi zekât mükellefi değildir. Yani borçlunun elindeki toplam para nisap miktarından fazla bile olsa üzerindeki borç yükünden dolayı kişiye zekât lazım gelmez. Çünkü elindeki paranın içindeki borç miktarı kişinin kendi mülkiyetinde değildir. Bu sebeple de borçlunun zekâtını borcun sahibi verir. Çünkü bu onun mülküdür.

Ölen Kişinin Zekâti

Kişi kendinde zekât borcu olduğu halde ölürse, o kişinin zekâti bıraktığı mirasın içinden ayrılır ve gereken yerlere verilir. Bu zekât, ölen kimsenin vasiyetini yerine getirme, borçlarını ödeme ve miras taksimatının yapılmasından önce ayrılır. Çünkü zekât Allah haklarından bir haktır.

Zekâtın Vaktine Riayet Etme

Zekâti ayırma vakti geldiğinde, hemen eda etmek lazım gelir. Zekâtın ayrılma zamanı kişinin eline geçen malın nisap miktarına ulaştığından itibaren üzerinden bir sene geçmesidir. Bu bir senenin sonunda zekât malı cinsine göre belirlenen oranlarda ayrılır ve gerekli yerlere verilir. Zekât vermek Allah'a karşı bir sorumluluk olduğu gibi toplumsal bir mesuliyet olduğundan geciktirilmesi uygun görülmemiştir.

Zekâtın verilmesinin geciktirilmesinin hoş görülmediği gibi vaktinden önce verilmesi, uygun görülümüştür. Yani malın üzerinden bir yıl geçmesi beklenmeden de zekât verilebilir. Bu konuda Hz. Ali'den (40/661) rivayet edildiğine göre Abbas (v. 32/653) Rasulullah (s.a.s)' e zekâtın vaktinden önce verilip verilemeyeceğini sormuş, bunun üzerine Hz. Peygamber ona bu konuda izin vermiştir.²²

Zekâtı Malın İyisinden Seçme

Mal sahibi mallarının cılız, hastalıklı ve güçsüzünü zekât malı olarak ayırmamalı, zekât konusunda cömert olmalı ve orta yol bulunmalıdır. Hz. Peygamber'in yazdırdığı ve hayvanların zekâtına dair emirlerin bulunduğu ferman-da yaşlı ve ayıplı hayvanların zekât olarak alınmayacağı hususu yer almaktadır.²³ Bununla birlikte İbn Abbas'ın (v. 68/687) rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber Muaz b. Cebel'i (v. 17/638) Yemen'e vali olarak gönderdiğinde ona şöyle buyurmuştur: *"Sen Ehl-i Kitap bir topluma gidiyorsun. Onları Allah'tan başka bir ilâh olmadığına benim de Allah'ın elçisi olduğuma şehadet etmeye davet et. Buna uyarlarsa Allah'ın bir gün ve gecede beş vakit namaz kılmayı emrettiğini bildir. Bunu da kabul ederlerse onlara zenginlerden alınıp fakirlere verilecek olan zekâtın da farz kılındığını bildir. Bunu da kabul ederlerse mallarının en iyilerini almaya kalkma. Mazlum kimsele- rin bedduasından sakın çünkü Allah ile mazlum kimse- lerin arasında perde yoktur."*²⁴

-Allah'a hamdü senalar olsun-

Notlar

1. Ebû Dâvud, "Zekât", 4.
2. Ebû Dâvud, "Zekât", 4.
3. Tevbe 9/34.
4. Ebu Davud, "Zekât", 4; Tirmizî, "Zekât", 4; İbn Mâce, "Zekât", 9.
5. Tirmizî, "Zekât", 5. Ayrıca bkz. Ebu Dâvud, "Zekât", 4; Nesâî, "Zekât", 8.
6. Buharî, "Zekât", 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40; "Şirke", 2; "Hiyel", 3; Ebû Dâvud, "Zekât", 4; Nesâî, "Zekât", 4, 5, 7.
7. İlgili hadis için bkz. Beyhakî, "Zekât", *es-Sünenü'l-kübrâ*, 43; *Dârekutnî*, "Zekât", *Sünem*, 6; *Taberânî*, *el-Mucemu'l-kebir*, ?
8. Nahl 16/8.
9. Bakara 2/267.
10. En'âm 6/141.
11. Müslim, "Zekât", 7; Ebû Dâvud, "Zekât" 11; Nesâî, "Zekât", 25.
12. Buharî, "Zekât", 66; "Şirbe", 3; "Diyât", 28, 39; Müslim, "Hu- dud", 45; İmam Malik, "Zekât", 9; Tirmizî, "Zekât", 16; "Ah- kam", 37; Ebû Dâvud, "İmare", 40; Nesâî, "Zekât", 28; İbn Mâce, "Diyât", 27.
13. Bakara 2/267.
14. Meâric 70/24.
15. Tevbe 9/103.
16. Tevbe 9/60.
17. Bu ayette zekât verilecek kimseler ve kurumlar ortaya kon- muştur. Bunlar sekiz olup ilk dördü ج harf-i ceri, sonraki dördü için نى harf-i ceri kullanılmıştır. Bu durum, zekâtı ilk dört kişiye temlik yolu ile verilmesine yani elden teslim etmeye, diğer dört kişiye zekâtın bir fon ayrılarak onlara sarf edilmesine delalet etmektedir. Meal verilirken de bu incelik gösterilmeye çalışılmıştır.
18. Bakara 2/274.
19. Ra'd 13/22.
20. Zilzâl 99/7-8.
21. Tirmizî, "Zekât", 15.
22. Tirmizî, "Zekât", 38; Ebû Dâvud, "Zekât", 21; İbn Mâce, "Zekât", 7.
23. Ebu Davud, "Zekât", 4; Tirmizî, "Zekât", 4; İbn Mâce, "Zekât", 9.
24. Buharî, "Zekât", 1, 41; "Sadaka", 1, 63; "Mezâlim", 9; "Megâzî", 60; "Tevhid", 1; Müslim, "Zekât", 55; Tirmizî, "Zekât", 6; Ebû Dâvud, "Zekât", 4; Nesâî, "Zekât", 46.